

11 юни

Разказ за празника на Светогорската българска келия „Достойно ест“

Три са духовните български крепости на Света Гора Атонска, останали до днес¹: манастирът Зограф, келия „Свети Йоан Кукузел“ в землището на Великата Лавра и келията „Достойно ест“ в землището на манастира Пантократор. Празникът на келията „Достойно ест“ се установи по повод чудото, което се случи в 982 г. при царуването на византийския император Василий Багрянородни (Българоубиец) (963-1025).

При протатския скит в град Карея², близо до свещената обител Пантократор, има голяма долина с множество келии³. В една от тези келии, посветена на Успение Богородично, живееше стар и добродетелен монах, на име Гавриил, с послушника си, който се наричаше със същото име. И понеже имаше обичай срещу всеки неделен ден да служат бдение в поменатия протатски скит, една съботна вечер старецът, като искаше да отиде на бдение, рече на своя ученик:

- Чедо, аз отивам да послушам бдението, а ти остане в келията и колкото Можеш чети богослужебното последование!

И така замина.

Но в полунощ някой потропа на вратата. Братът отвори и видя някакъв чужд непознат монах, който влезе и остана цялата

¹ Става дума за началото на XX век.

² Град Карея е столицата на монашеската република Атон, а протатът е управителният съвет - парламент.

³ „Келии“ в смисъл на малки манастирчета, прикрепени към някой голям манастир - келията „Достойно ест“ и манастирът „Пантократор“.

нощ. По време на утренията станаха и пяха двамата последователно. Но когато стигнаха до богородичната песен „Честнейшую“, послушникът изпя само нея от началото до края. Тя е древна песен на песнописеца свети Козма Маюмски. Тогава чужденецът направи друго начало на песента така: „Достойно е наистина да те облажаваме, Богородице, винаги блажената и пренепорочната Майка на нашия Бог“, и към това прибави „Честнейшую“ до края на тази песен.

Като чу това, местният монах се удиви и рече на чужденеца:

- Ние пеем само „Честнейшую“, а „Достойно ест“ никога не сме слушали нито ние, нито по-древните от нас. Моля те, стори любов, напиши ми тази песен за спомен, за да пея и аз така на Света Богородица!

Оня отговори:

- Донеси ми мастило и хартия, за да ти я напиша!

Но монахът нямаше нито мастило, нито хартия. Тогава чужденецът рече:

- Донеси ми някоя каменна плоча!

Монахът се затече и донесе такава плоча. Чужденецът написа с пръста на ръката си върху нея песента. И, о, чудо, буквите се начертаха толкова дълбоко върху твърдия камък като че ли бяха написани върху восък. После се обърна към брата и рече:

- Отсега нататък: пейте така всички православни!

И като рече това, стана невидим, защото беше ангел, из пратен от Бога да открие на човеците тази ангелска песен достойна за Божията Майка. А може би беше сам Архангел Гавриил, както се вижда от надписа в древните минеи към този ден „Събор на Архангел Гавриил в местността Пение“, когато отци те извършвали събор и божествена литургия всяка година в поменатата келия „Пение“ и славели Архангел Гавриил след Пресвета Богородица.

Когато старецът се завърна от бдението, послушникът за почна да псе „Достойно ест“ и му показва каменната плоча с ангелския надпис. Старецът се ужаси от станалото чудо. И кат взеха написаната от ангела плоча, отидоха в Протата, показах я на Прота и на другите старци от събора и разказаха случката. А те в един глас прославиха Бога и благодариха на Света Богородица за това преславно чудо.

След доста време вестта за чудото стигна и в Цариград Патриарх Сисиний (995-998) пожелал подробно да изследва работата, поради което му изпратиха плочата, като му описаха своето послание станалото. Тогава патриархът написа до всички православни патриарси за това и оттогава тази ангелска песен се пронесе по цялата вселена, за да се пее от всички православни, та даже и от самите деца.

А светата Богородична икона, пред която стана това преславно чудо, светогорските отци пренесоха във великолепната църква на Протата, поставиха я на свещеното съпрестолие в светия олтар⁴ и там се намира до ден-днешен. Келията започна да се нарича „Достойно ест“. Нея я държат българите дори до днес и имат доходен имот в България (Расово, на Дунава), откъдето си получават доходите и досега. А долината, в която се на-мира келията, се нарича „Пение“, задето там най-напред била изпята тази ангелска богородична песен.

По молитвите на Твоята пречиста Майка и по ходатайствата на свети Архангел Гавриил, Христе Боже, помилуй нас⁵!

⁴ Съпрестолие се наричат седалищата в олгара, наредени покрай стена на олгарната абсида.

⁵ По „Синаксаритис“ на преподобни Никодим Светогорец и по синиксара към славянската служба, Карей – Света гора 1910.